

Könyvtárak és tájékoztatási intézmények

Nemzeti könyvtárak

08/172

MOTUL'SKIJ, Roman Stepanovič: Strategiâ razvitiâ Nacional'noj biblioteki Belarusi v prostranstve novogo arhitekturnogo kompleksa = Vestn.Bibl.Ass.Evrazii. 2007. 4.no. 28-33.p.

A Belorusz Nemzeti Könyvtár fejlesztési stratégiája az új épületkomplexumban

Könyvtárárpület -nemzeti; Nemzeti könyvtár; Szolgáltatások

85 éves fennállása alatt a Belorusz Nemzeti Könyvtár (BNK) küldetése a belorusz nemzet örökségének megőrzése. Az új épület és az információs és társadalmi-kulturális központ státusz tovább bővítette az intézmény lehetőségeit.

A könyvtár alapterülete közel 114 ezer m², a raktárak 14 millió egység befogadására alkalmasak, az olvasótermekben kétezer hely van. Az összes műszaki rendszert egységes komplexumba fogták össze. Az állomány nagysága meghaladja a 8,4 millió egységet, ezek ötvennél több nyelven írt, különböző korokból származó dokumentumok különböző hordozókon. Szabadpolcon és az olvasótermi segédállományokban több mint félmillió egység található, hasonló nagyságrendű a nemzeti dokumentumok száma, a kéziratok, ősnymtatványok és ritka kiadványok száma 70 ezer körüli. Az állomány gyarapodása évi 200 ezer egység, a dinamikus gyarapítás az állam által megbízhatóan juttatott pénzügyi forrásoknak köszönhető.

A BNK hagyományosan részt vesz a nemzetközi kiadványcserében: 59 ország 309 könyv-

tárával tart fenn kapcsolatot. Emellett szervezi az országon belüli dokumentumcserét és újraelosztást. A könyvtárból több mint száz adatbázis érhető el: a nagy külföldi szolgáltatók adatbázisait az automatizált olvasói munkahelyekről is el lehet érni. Saját, illetve más intézményekkel közös építésű adatbázisok 2007-től a politematikus, különböző olvasói rétegek igényeit kielégítő *Belarus'*, az országban megvédett disszertációk elektronikus könyvtára, a nemzeti periodika elektronikus archívuma (teljes szövegű adatbázis). Mindezek a nemzeti elektronikus könyvtár részét fogják képezni.

Műszaki felszereltség tekintetében a BNK nem marad el Európa vezető könyvtáraitól: két szerverközpont, mintegy 1500 számítógép, 130 szerver működik a könyvtár céljaira kidolgozott információs-technológiai rendszerben, amely részben szabványos szoftverekre, részben a litván kollégákkal együtt végzett fejlesztésekre épül. Az egyedi megoldású dokumentumszállító rendszer a német Telelift cég berendezéseinek továbbfejlesztése. A könyvtárnak saját kiadói központja van, amelyben a nyomtatott és az elektronikus kiadványok egyaránt előállíthatók. A számítógépes rendszerek nagyrészt az országban egyetlen példányban található, egyedi berendezésekből állnak.

Az új épület megnyitása óta több mint 70 ezer olvasót vettek nyilvántartásba, naponta mintegy 200 új olvasójegyet adnak ki. Napi statisztikák: 1032 látogató, 6307 kiadott könyv. Az új épületben gondoltak a hátrányos helyzetűekre is: különböző liftek segítik a mozgáskorlátozottakat, egyedi, speciális berendezésekkel ellátott olvasófülkéket rendeztek be a gyengén látók és a vakok számára. 2005 végétől működik a

virtuális tájékoztató szolgálat, amely másfél év alatt mintegy ezer kérdésre adott választ. A BNK a könyvtárközi kölcsönzés és a dokumentumszolgáltatás országos központja. A 750 könyvtártól (ebből 100 külföldi) érkező kérések száma évi 20 ezer. Az elektronikus dokumentumküldő rendszer 2004 óta működik.

Az új épületben bővültek a kulturális központ feladatai is: hagyományosan nagy érdeklődés jellemzi a könyvkiállításokat, a négy kiállítási galérián helyet kapó képzőművészeti tárlatokat. Állandó igény van a könyvtáron belüli vezetésre, népszerűek a testnevelési-egészségügyi szolgáltatások. A könyvtári törvény értelmében a BNK tudományos kutató és módszertani központ. A kutatások között szerepelnek szociológiai felmérések, könyvtártörténeti kutatások, a könyvtárak együttműködésének tudományos megalapozása. A fejlesztési stratégia az alábbi főirányokban határoz meg feladatokat:

- az információs források alakítása,
- könyvtári-információs szolgáltatások,
- társadalmi kulturális tevékenység,
- tudományos kutatás és módszertan,
- informatizálás és technológiai fejlesztés.

A BNK fejlesztésének elvei a humanizmus, az emberi jogok és a jogállam értékeinek tisztelete és azok betartása.

(Viszocsekné Péteri Éva)

Lásd még 205, 212

Felsőoktatási könyvtárak

08/173

GAYTON, Jeffrey T.: Academic libraries. „Social” or „communal”? The nature and future of academic libraries = J.Acad.Lib. 34.vol. 2008. 1.no. 60-66.p. Bibliogr. jegyzetekben.

A felsőoktatási könyvtárak jelene és jövője. Társasági vagy közösségi helyszín?

Felsőoktatási könyvtár

A felsőoktatási könyvtárak közelgő pusztulásának rémképe, melyet – állítólag – a nyomtatott dokumentumok kölcsönzési adatainak, a tájékoztató szolgálat igénybevételének és a könyvtárlátogatások számának csökkenése vetít előre, egyeseket arra készítet, hogy a „társadalmi” funkció erősítésében lássák az egyedüli megoldást, vagyis hogy ezekben a könyvtárakban kávéházak, színházak, csoportos tanulásra alkalmas, valamint információs szolgáltatásokat nyújtó terek létesüljenek, amelyek majd tömegesen vonzzák az elmaradozó diákolvasókat.

A Wisconsin Egyetem könyvtárának munkatársa azonban úgy véli, hogy a „hagyományos” felsőoktatási könyvtárak sem könyvraktáraként működtek, hiszen fontos részük az ún. „közösségi” szellemiség is, vagyis a szakirodalom mellett olyan csendes tereket is biztosítanak, ahol elmélyült tudományos tevékenység folytatható, és amit az olvasók is nagyra értékelnek.

Az sem elhanyagolható tény, hogy az olvasói érdeklődés csökkenését sem a statisztikai adatok, sem a végzett felmérések nem igazolják: az amerikai felsőoktatási könyvtárakban 1994 és 2004 között több mutató is nőtt, elsősorban a mesterfokozatot adó és a doktori programokat biztosító felsőoktatási intézmények könyvtáraiban.

A könyvtártól idegen – azaz bárhol másutt is elképzelhető – újabb funkciók (kávéház, múzeum, színház stb.) megjelenése éppen ezt a csendes, intellektuális szellemiséget veszélyezteti, és – ami még ennél is fontosabb – forrásokat vonna el a könyvtári feladatoktól, vagyis többet árt, mint használ.

A tanulmány szerzője erre a következtetésre a könyvtári szaksajtóban folyó vita valamennyi szereplőjét és érveit megszólaltatva, azokkal

vitázva és bő idézetekkel szolgálva jut el.

(Murányi Lajos)

Lásd még 153, 165, 195, 199, 215

Közművelődési könyvtárak

08/174

MOTZKO, Meinhard: Abschied von der Lebenslüge der „Bibliothek für alle“. Bildungsarmut, Mobilitätsverlust, Multi-Kulti-Gesellschaft. Die Zukunft erfordert völlig neue Strategien = BuB. 60.Jg. 2008. 1.no. 50-55.p.

Res. angol és francia nyelven

Már nem érvényes a „Mindenki könyvtára” szlogen. A megváltozott társadalom merőben új stratégiát igényel

Hátrányos társadalmi helyzetű olvasó; Közművelődési könyvtár

A közkönyvtárak nem vesznek tudomást a társadalmi változásokról, és elsősorban a középosztály azon része felé fordulnak, amely nyitott a kultúrára – véli a brémai szociológus, Meinhard Motzko. A modern szociológiai kutatások régóta felfigyeltek az új társadalmi rétegekre, amelyeket a következő csoportokba sorolnak be: *újítók, hagyományőrzők és fogyasztók*. Ehhez adódik még a demográfiai változás, a népesség öregszik, fogy és egyre inkább multikulturálissá válik. A könyvtárak nem hagyhatják többé figyelmen kívül ezeket a tényeket, ha a jövőben is fenn kívánnak maradni. Az egyik első lépés az lehetne, ha szokatlan döntéseket hoznának például a személyzet felvételénél. Egy nyelvpiercinges könyvtáros bizonyára szimpatikus lenne a fiatalok nagy része számára, egy török nemzetiségű kolléga pedig talán könnyebben rá tudná venni honfitársait az

olvasásra. A *hagyománytisztelők* is valószínűleg szívesebben hallgatnának népdalokat, mint kortárs költészetet. Az a szlogen, amit a közkönyvtárak hangoztatnak, miszerint a könyvtár mindenkié, önámítás – állítja Motzko. Éppen a problémás csoportok azok, amelyeknek sürgős támogatásra lenne szükségük az olvasás és a művelődés területén, és akiknek ellátását a könyvtár alig-alig célozza meg. Új stratégiák szükségesek, kapcsolatba kell lépni más intézményekkel, iskolákkal, társadalmi egyesületekkel.

(Autoref.)

08/175

BOSC, Aurélie: Le réseau des bibliothèques publiques de Singapour, ou le succès du trio convivialité, automatisation, innovation = Bull.Bibl.Fr. 53.tom. 2008. 2.no. 68-75.p.

Res. angol, német és spanyol nyelven

Közkönyvtári hálózat Szingapúrban. Sikeres együttműködés, gépesítés és újítások

Közművelődési könyvtár; Marketing; Szolgáltatások

Az utóbbi tíz évben látványos fejlődésen ment keresztül Szingapúr közkönyvtári hálózata az infrastruktúra, a látogatottság és a teljesítmény szempontjából. Mindez a National Library Board-nak (Országos Könyvtári Testület) köszönhető, amely fontosnak tartja a közösségi színtereket, a központosítást, az RFID alapú gépesítést és az új szolgáltatásokat, amelyekkel nem csupán az egyéni felhasználókat, hanem nagyvállalatokat is igyekeznek megszólítani. A dokumentumok mind a négy hivatalos nyelven megtalálhatóak (angol, mandarin, maláj, tamil). A kölcsönzés teljes mértékben gépesítve van, nincsenek sorok, a visszavételre a nap 24 órájában bármikor sor kerülhet. Az olvasók

önállóan használják a könyvtárakat, a hosszabítások, előjegyzések és a késedelmi díj befizetése során. A cikkből kiderül, hogyan működik egy könyvtáros nélküli könyvtár az egyik kereskedelmi központban.

(Autoref. alapján)

08/176

DOGLIANI, Sergio: Les Idea Stores. Une nouvelle approche de la bibliothèque et de l'accès à la connaissance = Bull.Bibl.Fr. 53.tom. 2008. 1.no. 69-72.p.

Res. angol, német és spanyol nyelven

Ötlettár – a könyvtár és az információszerzés új megközelítésben

Felnőttoktatás; Hátrányos társadalmi helyzetű olvasó; Ifjúsági olvasó; Városi könyvtár

A Tower Hamlets London 215 ezer lakosú városrésze, ahol a lakosság 49%-a színes bőrű. Egyharmaduk Bangladesből, a többiek Szomáliából, Kínából, Vietnámból, Afrikából és a karibi térségből érkeztek. A kerületet két véglet jellemzi: egyrészt itt laknak az Egyesült Királyság legszélsőségeesebb, az analfabetizmussal, munkanélküliséggel leginkább sújtott rétegei, ugyanakkor a napi százezer embert foglalkoztató multinacionális cégek zömében igen jól fizetett alkalmazottai is.

Itt indult 1999-ben az „Idea Stores” (<http://www.ideastore.co.uk>) gondolata és megvalósítása, mert a kerület könyvtárainak akkori látogatottsága csak 20%-os volt, miközben a többi kerületé az ott élő lakosság 50%-át érte el vagy meg is haladta azt. Ezért ki kellett találni olyan szolgáltatásokat, amellyel be lehetett csábítani az embereket a könyvtárba. A könyvtári épületeket a főbb utcákba telepítették, a heti 46 órás nyitva tartást heti 71-re emelték, vagyis minden

nap nyitva tartanak, az évi 365-ből 357 napon elérhetőek. Jelentősen megemelték a könyvek, CD-k, DVD-k számát, és jobb elhelyezést, hozzáférhetőséget biztosítottak ennek az állományrésznek. Az épületek számítógépparkját a felhasználók és a könyvtárosok igényei szerint alakították ki.

Az ún. LLL (Lifelong Learning), „az élethoszsig tartó tanulás” szervezett képzései nem bizonyultak elégségesnek. Ki kellett egészíteni írás-olvasástanulási kurzusokkal. A várható pozitív eredmény növelése érdekében a legkiválóbb építészeket kérték fel, hogy alakítsák, díszítsék, színezzék, világítsák meg a belső tereket természetes színekkel, természetes fényvel, sok-sok üvegablakkal, hogy inkább egy bevásárló központhoz, mint a megszokott, a hagyományos akadémiai intézményekhez hasonlítsanak.

Miközben e technikai munkálatok folytak, a könyvtár munkatársai hazai és külföldi tanulmányokban kerestek adaptálható példákat, eseteket, ötleteket, és ilyen és ehhez hasonló kérdéseket tettek fel maguknak: miért is tiltjuk meg mindenütt a könyvtárban az evést, ivást? Hogy lehet az, hogy amikor az olvasók három hétre kikölcsonöznek egy könyvet, megbízunk bennük, amikor pedig itt használják egy fél órán át, akkor állandóan ellenőrizzük őket? Hiszen nem a British Library pótolhatatlan értékű kéziratait őrizzük! Brosúrák, fűzött könyvek, zsebkönyvek ezek, mi történik, ha éppen kávépaca ékteleníti el őket, vagy tej ömlik rájuk? Nem dől össze a világ ettől! De ugyanezt elmondhatjuk a számítógépekről is. Ha netán valaki kiönt valamit, az általában az egeret vagy a billentyűzetet éri és ezek könnyen tisztíthatók! És mi van a mobiltelefonokkal? Jó, a csengőhang ne legyen a lehangosabbra állítva, de miért ne lehetne telefonálni? Röviden válaszolni egy-egy hívásra, hazaszólni vagy barátot meghívni? Miért kell az embereknek mindig mindent síri csendben csinálniuk? És a gyerekek? Ők szintén könyv-

tárhasználók, rájuk is kell gondolni! No és arra, hogy a Tower Hamlets-ben nagy létszámú muzulmán közösség él. Számukra olyan semleges helyet kell kialakítani, ahol biztonságban érezhetik magukat. A szociális érzékenység és elfogadás erős jellemzője e programnak.

A 2002-től működő új szemléletű könyvtárnak új nevet is kívántak adni: „modern könyvtár”, „képzési platform”. A képzést, tanulást valahogy ki akarták fejezni az elnevezéssel, hogy a hátrányos helyzetűek azonnal értsék, itt nem hagyományos könyvtárról van szó. Végül az „Idea Stores” szókapcsolat mellett döntöttek, mert minden ízében újszerűnek tűnt, és a látogatókat is megcélozta, nemcsak azokat, akik könyvtári ügyben kívántak betérni. Az eredmény nem maradt el: rövid időn belül 35% fölé emelkedett a látogatók száma, az ötletpark pedig egyre szélesedik az újabb és újabb felhasználói igényeknek, kéréseknek megfelelően. A hagyományos referenz és egyéb könyvtári szolgáltatások mellett aromaterápia, gyermekjoga, jazztánc, családi éjszakák, fotóklub és sok egyéb program várja a betérőket. Az újonnan bejövő réteg ilyen irányú igényeinek kielégítése mellett nagy gondot fordítanak a régi olvasókkal való foglalkozásra, annál is inkább, mert az idősebb korosztály elsősorban az ifjúság szórakozóhelyeként emlegeti a könyvtárat.

Az ötletet az Egyesült Királyságon belül és külföldre is exportálják, miközben ügyelnek arra, hogy az ötletek egyre színesebbé, gazdagabbá, a szolgáltatások pedig egyre magasabb színvonalúvá váljanak. Ezt a jövőben a szakmabeliek és felhasználók közös gondolkodása, közös játéka és közös munkája eredményeként lehet majd elkönyvelni.

(Pajor Enikő)

08/177

ROTH-BERNSTEIN, Armi: Zweigstelle für junge Rocker und Computerfreaks. Besucheransturm auf Helsinkis neueste Bibliothek. Kritiker finden das Konzept „völlig durchgeknallt” = BuB. 59.Jg. 2007. 4.no. 292-295.p.

Látogatói rekord Helsinki legújabb könyvtárában

Fiókkönyvtár; Gyermek- és ifjúsági olvasók; Ifjúság nevelése; Információtechnológia; Városi könyvtár; Zenei könyvtár

A szerző finnországi tapasztalatait osztja meg az érdeklődőkkel, nem titkolva, hogy Finnország nemcsak az oktatásügyben, hanem a könyvtári területen is megszívlelendő példakal szolgálhat.

Először a főváros új belvárosi fiókkönyvtárában, a *Kirjasto10*-ben szerzett tapasztalatairól számol be: a hetente 10 ezer látogatót fogadó és 78 órát nyitva tartó intézmény fő vonzerejét a zene és az információtechnika adja. A könyvtárosok (is) fiatalok, átlagéletkoruk 35 év, zömmel férfiak. Hatalmas CD- és DVD-gyűjteménnyel, rengeteg finn és külföldi kulturális folyóirattal, valamint számtalan zenei és információtechnológiával foglalkozó könyvvel rendelkeznek. Ezt a kínálatot még próbatermek, 40 internetállomás és olyan munkaállomások egészítik ki, melyeken ki-ki saját demólemezt is elkészítheti. (Nem feledkeztek meg a fogyasztókkal élők igényeiről sem.) A hiányzó szak- és szépirodalom természetesen könyvtárközi kölcsönzés révén (díjtalanul) megrendelhető. A könyvtár jól felszerelt előadótermét egyesületek és nonprofit szervezetek használhatják rendezvényeikhez. A gépeket lopásgátlóval szerelték fel, esténként pedig a könyvtárosok mellett biztonsági őrök is vigyáznak a rendre. (Részletesen ld. angolul a <http://www.lib.hel.fi/en-GB/kirjasto10> címen.)

A cikk további részében a finn könyvtárügy „erősségeire” hívja fel a figyelmet a szerző, így a könyvtárak együttműködésére (90%-a

valamely kisebb vagy nagyobb hálózat része), a használók internetes képzésére és az esélyegyenlőség biztosítására.

Élénk vita folyik a könyvtári levelezőlistákon arról, jogos-e az előjegyzésekért térítési díjat szedni az olvasóktól; mivel a könyvtári költségvetés jórészt a számítógépes fejlesztések emésztik fel, csak egyes példányok beszerzésére van mód, és az olvasók csak előjegyzéssel juthatnak a keresett újdonságokhoz. (A késedelmi díjak beszedése és a helyiségek bérbeadása továbbra is fontos bevételi forrás.)

Mivel a könyvtárlátogatók között a dolgozó férfiak száma a legalacsonyabb, ezért természetudományi témájú előadásorozatokkal próbálják őket becsalogatni – például a tamperei városi könyvtárba.

Hasonló gondot jelent, hogy a finn gyerekek tízéves koruk után elfordulnak a könyvolvasástól – főleg a fiúk; ezt a problémát egy országos internetes portállal próbálják majd orvosolni, amellyel a gyerekek kereshetnek a közelükben található könyvtár katalógusában, olvasmányélményeiket is megoszthatják másokkal. Hasonló szerepet töltenek be az iskolákba látogató könyvtárosok, akik egy-egy könyvet mutatnak be kedvcsinálóként.

A nagyvárosokban piactereken és pályaudvarokon felállított sátrakban könyvtárosok foglalkoznak azokkal a felnőttekkel, akik nehezen olvasnak vagy írástudatlanok. Néhány könyvtárban pedig 1 és 3 óra között a házi feladatok megoldásához adnak segítséget a gyerekeknek.

Az internetes tájékoztatás 1999-ben indult Finnországban, de van már élő tájékoztató műsor is a rádióban, ahol könyvtárosok válaszolnak azonnal a telefonálók kérdéseire, és dolgoznak a gyermekek tájékoztató szolgálatának a kiépítésén is.

(Murányi Lajos)

08/178

GUILBAUD, Didier – LAHARY, Dominique: Les bibliothèques départementales et la prestation = Bull. Bibl.Fr. 53.tom. 2008. 2.no. 60-63.p.

Res. angol, német és spanyol nyelven

Francia megyei könyvtárak szolgáltatásai

Felmérés; Megyei könyvtár; Szolgáltatások

A szerzőpáros 2007. december végéig 96 kérdőívet küldött ki a francia megyei könyvtáraknak. A visszakapott 38 válasz alapján adnak körképet azok szolgáltatásairól. Megvizsgálták a dokumentumellátottságot és a dokumentumok hozzáférhetőségét, szolgáltatását, a különféle képzéseket.

Dokumentumellátottság

A még 1945-ben létrehozott rendelkezések értelmében a nagyszámú bibliobusz máig a felhasználók rendelkezésére áll, de egyre gyengébb színvonalon, miközben a havi vagy kéthavi előjegyzéseket kiszolgáló ingajarat folyamatosan fejlődik évek óta.

A dokumentumok utánpótlása elsősorban a könyveknél megoldott. Más dokumentumtípusok sokszor hiányoznak, vagy kis létszámban vannak jelen ezekben a könyvtárakban.

Akár a könyvek, akár más dokumentumtípus beszerzéséről van szó, a helyi, környékbeli szolgáltatókat, szállítókat kisebb mértékben veszik igénybe, mint lehetne.

Képzés

2001-ig ez elhanyagolt területe volt a szakmának, mára már mindegyik megyei könyvtárnak állandó tevékenysége közé tartozik a könyvtárosok továbbképzése. Hét megyei könyvtár továbbképző központként is működik, és egyre jelentősebb a szakemberek alkalmazása az önkéntesekkel szemben, annak ellenére, hogy ez utóbbiak ingyenes munkája sokat jelent az egyre szűkülő költségvetéssel gazdálkodó szervezetek számára. A honlapokon gyakran látni a „Bevezetés a kis könyvtárak .... tevékenységébe” típusú felhívást, vagy a megyei könyvtárak igazgatótanácsának,

Lásd 218

Iskolai könyvtárak

08/179

ČUMPLOVÁ, Ludmila: Současnost a budoucnost školních knihoven v České republice = Čtenář. 60.roč. 2008. 3.no. 75-79.p.

Az iskolai könyvtárak jelene és jövője Csehországban

Fejlesztési terv; Feladatkör; Iskolai könyvtár; Nemzetközi helyzetkép; Társadalmi követelmények

Az iskolai könyvtárak jelentőségét az UNESCO iskolai könyvtári manifesztuma és az IFLA irányelvei egyaránt hangsúlyozzák. A legtöbb európai országban, Szlovákiában is, az iskolai könyvtárak működését törvények szabályozzák. Csehországban nem jellemző a törvényi támogatás, az iskolai könyvtárak finanszírozása az iskola költségvetéséből történik. A 2006/2007-es tanév adatai szerint egymillió koronával volt kevesebb a beszerzési keret az iskolai könyvtárakban, mint az előző évben. Csökkent az iskolai könyvtári alkalmazottak száma is. Viszont jobb a felszereltség, emelkedik a számítógépek, az internetelérés, a másolók és szkennerek, a DVD lejátszók száma.

A számítógép és az internet megváltoztatta a hagyományos iskolai könyvtári képet. A közös katalógizálás és a letöltési lehetőségek következtében fölgyorsultak a munkafolyamatok. Gyakori az iskolai és nyilvános könyvtári funkció összekapcsolása a kisebb településeken. Az iskolai könyvtár egyre inkább az iskola információs központjává válik. A modern iskolai könyvtár többfunkciós: az iskola információs és multimédiás központja, a képzési program támogatója, az információs írástudás fejlesztő-

szövetségének ajánlásait. Ezek egészülnek ki a fél-, egynapos továbbképzésekkel, amelyek tematikája rendkívül széles: a könyvtár menedzselésétől és a könyvtári munka szervezésétől kezdve az osztályozáson keresztül a zenei, irodalmi és jogi tartalmakig minden megtalálható itt.

Feltárás

Más könyvtárakhoz hasonlóan a megyei könyvtárak is szolgáltatóktól vehetik meg a könyvek bibliográfiai leírását. Ezek ára nyilvánvalóan más, ha csak időlegesen van szükség egy rövid leírásra, vagy véglegesen, az online katalógusba való bekerülés céljából szerzik be. E könyvtárak zömében az Électre informatikai rendszert használják, a Moccam online változatának keresettségé – amely az említett bibliográfiai rekordok importálását teszi lehetővé a nemzeti könyvtár állományából – napjainkra eléggé visszaesett. Vannak olyan könyvtárak is, amelyek nem vásárolnak ilyen rekordokat, az Électre és a Moccam szolgáltatásait csak bibliográfiai keresésre, anyaggyűjtésre használják. A megyei könyvtárak 47%-a egyre rendszeresebben vesz igénybe külső szolgáltatót a könyvek felszereléséhez, javításához, újraköttetéséhez. Ennek sokféle oka között a munkaerőhiány az egyik tényező.

Informatikai rendszer

A könyvtári integrált rendszerek közül a SIGB nevű rendszert alkalmazza a legtöbb megyei könyvtár, hiszen a kerületi könyvtárak, a bibliobuszok számára több ezer könyvet kell megmozgatni. A zökkenőmentes ellátást, a rendszeres és jól lebonyolítható cseréket, előjegyzéseket meg kell szervezni, ütemezni kell. Ehhez nyújt kiváló segítséget ez a rendszer.

A kérdőívet összeállító és elemző könyvtárosok írásának végkicsengése, hogy a megyei könyvtárak ma már más közönséget, más módszerekkel szolgálnak ki, de a cél továbbra is a használók megelégedettségének az elérése.

(Pajor Enikő)

Lásd még 193, 196, 200, 206, 219

je, az olvasás ösztönzője, kommunikációs központ, a kultúra és a művelődés helyszíne.

A 20. század második felében változott jelentősen meg az iskolai könyvtár szerepe. Az USA-ban a 60-as években kezdett kialakulni a mai iskolai könyvtári modell, amely audiovizuális központként és elektronikus információs források tárházaként szolgálja a képzést, oktatást. Az iskolai könyvtárat speciális végzettségű könyvtárostanárok működtetik. Kanadában is az oktatásban aktívan részt vevő tanárok látják el a könyvtári szolgáltatásokat.

Nagy-Britanniában az iskolai könyvtárak médiatékák, az általános iskolai könyvtári szabályozás 1966-os, a középiskolai 1972-es. Svédországban 1946 óta beszélnek az iskolai könyvtár oktatást támogató központi szerepéről. Az információs nevelés 1969 óta kötelező része az oktatási programoknak. A szakmai munkát regionális pedagógiai könyvtári központok irányítják (pl. közös beszerzés).

Franciaországban inkább a középiskolákban váltak információs központokká a könyvtárak. A törvényi szabályozás is a középiskolákat érinti, az alapfokúakat csak ajánlások jellemzik. Németországban nem létezik egységes iskolai könyvtári rendszer. Az iskolák többségében van könyvtár, de csupán 10%-uk felel meg a modern elvárásoknak. Ausztriában, Olaszországban, Belgiumban és Dániában állami költségvetésből finanszírozzák az iskolai könyvtárakat, többségük multimédiás központként működik.

A Komensky-ról elnevezett cseh Országos Pedagógiai Könyvtár az egyetlen nyilvános pedagógiai szakkönyvtár. Könyvtári és információs szolgáltatásokkal látja el a pedagógusokat és diákokat. Gyűjti és őrzi a témához kapcsolódó szakirodalmat, tankönyveket, a gyermek és ifjúsági irodalmat. Pedagógiai adatbázisokat épít más könyvtárakkal együttműködve, cikkek, recenziók, tanulmánykötetek bibliográfiai adataiból. 1956 óta az iskolai könyvtárak mód-

szertani központja, ez a funkció azonban 1993-ban megszűnt. Az iskolai könyvtárak igényére 2006-ban iskolai könyvtári központként újra kezdte működését, minisztériumi támogatással. Önálló portált hoztak létre az iskolai könyvtári információs központok támogatására. A portál tartalmazza a könyvtárak működéséhez szükséges információkat, tematikus kereséseket, cikkeket, teljes szövegű anyagokat. Az elmúlt évben a pedagógiai könyvtár konferenciát szervezett az iskolai könyvtári munkáról. Megerősítette és hangsúlyozta az iskolai könyvtárak fontosságát az oktatási programokban, az információs írástudás és az olvasás fejlesztésében. A konferencia zárásaként megfogalmazták az iskolai könyvtárügy oktatási minisztériumi működési garanciáit, fejlesztésének biztosítását. Elfogadták a nemzetközi iskolai könyvtári naphoz való országos csatlakozást, amelyet 2007. október 22-én ünnepeltek meg először.

(Prókai Margit)

08/180

SCHNEIDER, Ronald: Unterwegs zu einer neuen Lernkultur. Pisa, Schulbibliotheken und ehrenamtliches Engagement = BuB. 60.Jg. 2008. 2.no. 134-137.p.

Res. angol és francia nyelven

Új tanulási kultúra felé. A PISA, az iskolai könyvtárak és az önkéntesek

Iskolai könyvtár; Könyvtáros -társadalmi munkás; Oktatásügy

A tanulók teljesítményét mérő nemzetközi PISA-vizsgálat 2001-ben közzétett eredményei sokkolták a német közvéleményt és fordulópontot jelentettek az ország oktatási és művelődéspolitikájában.

Az óvodáktól a pedagógiai főiskoláig terjedő reform egyrészt az oktatás módszereire terjed ki (a tananyag elsajátítása helyett a képesség-

fejlesztés került a központba), másrészt intézményfejlesztést is jelentett. Mindenekelőtt az egész napos iskolák számát növelték: 2003-ig a német iskoláknak csak 16%-a működött ebben a formában, ma 4 milliárd euró fejlesztés után 30%. A növekedés mintegy 3000 intézményt érintett.

Az egész napos iskolák képesek az önálló ismeretszerzés képességének kialakítására, az olvasási és az információs képesség növelésére, ezen keresztül az esélyegyenlőtlenség csökkentésére, de csak akkor, ha rendelkezésre áll bennük a készségfejlesztés alapvető eszköze, az iskolai könyvtár. (A 2000. évi Colorado-jelentés bebizonyította, hogy az iskolai könyvtár jelenléte vagy hiánya 10-18%-kal befolyásolja a tanulók iskolai teljesítményét.)

Az egész napos iskoláknak mintegy a felében szerveztek iskolai könyvtárat is. Ez nagy előrelépést jelent a német iskolai könyvtárügyben, továbbfejlesztésük és működtetésük terén azonban nagy a bizonytalanság. A 2003 után induló oktatási reform finanszírozási lehetőségei ugyanis sokkal rosszabbak, mint az ezt megelőző, a hatvanas és a hetvenes évek fordulóján lezajlott pedagógiai reformé voltak. Az ország és az egyes tartományok az adósságok visszafizetésének takarékosági kényszerében élnek, az önkormányzatok anyagi mozgásteret veszítettek, ezért nagyobb fejlesztésre, esetünkben fő-

hivatású szakképzett könyvtárosok beállítására nincs lehetőségük. A könyvtárosi munkahelyek létesítésének azonban nem csak az anyagi lehetőségei hiányoznak, de az iskolák fenntartói sem érzik általában szükségesnek könyvtárak szakszerű vezetését, áttörésre tehát a közeljövőben nem lehet számítani. A könyvtári munka önkéntes vállalása a pedagógusok részéről már jelenleg sem kivétel, sokkal inkább szabály, és ez a tendencia várhatóan fokozódni fog.

A jövőben tehát az egyházi könyvtárak után az iskolai könyvtárak lesznek az önkéntes könyvtári munka színterei? Erre a kérdésre sem egyértelmű igennel, sem egyértelmű nemmel nem lehet válaszolni. A jelenlegi sivár helyzet gyökerei sajátos németországi hagyományba nyúlnak vissza, mely éles különbséget tett az iskolai tanulás és az azon kívüli egyéni művelődés között. A reform éppen ezt a hagyományt kívánja megtörni, ez a távlatokban reményre ad okot. A jelenlegi reális lehetőséget a Német Könyvtárak Egyesülete legutóbbi állásfoglalásában a kooperációban jelölte meg. Az iskola, a közkönyvtárak, a szülők, az iskolán kívüli segítők, a polgári kezdeményezések széles körű összefogásával lehet az egész napos iskolák új könyvtárait professzionális és hatékony színvonalra emelni.

(Katsányi Sándor)

Munkafolyamatok és szolgáltatások

Állomány, állományalakítás

08/181

KIRCHGÄSSNER, Adalbert: Elektronische Bücher in der Diskussion. Bericht vom 2. Bremer E-Book-Tag, 17.-18.1.2008 = Bibliotheksdienst. 42.Jg. 2008. 3.no. 278-287.p.

Tanácskozás az elektronikus könyvekről.
Beszámoló a 2. brémai e-book konferenciáról
(2008. jan. 17-18.)

Állománygyarapítás; Elektronikus könyv; Konferencia -nemzeti

2008 januárjában másodszor került sor Brémá-